

1 Innledning og bakgrunn

1.1 Formål og virkeområde

I henhold til lov av 12. juni 1981 nr. 52 (verdipapirfondloven) § 6-4 første ledd skal forvaltningsselskap for verdipapirfond føre et register over eierne av andeler i de fond selskapet forvalter. Frem til 2002 var det bare adgang til å registrere reelle eiere av verdipapirfondsandeler, men i forbindelse med vedtagelsen av lov om registrering av finansielle instrumenter av 5. juli 2002 nr. 64 (verdipapirregisterloven) ble det, i verdipapirfondloven § 6-4 fjerde ledd, åpnet for at *”En forvalter kan føres inn i den fortegnelse som nevnt i første ledd i stedet for andelseier etter nærmere regler gitt av kongen”*.

Forvalterregistrering innebærer at en annen enn reell eier av et finansielt instrument innføres i aksjeeierregister, andelseierregister eller verdipapirregister. Frem til vedtagelsen av verdipapirregisterloven var det bare utenlandske aksjeeiere i norske allmennaksjeselskaper som på visse vilkår hadde adgang til forvalterregistrering, jf. lov av 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmenaksjeloven) § 4-10. Begrunnelsen for at det ble åpnet for forvalterregistrering i verdipapirregister og i verdipapirfonds andelseierregister var at utenlandske investorer kan finne det byrdefullt å orientere seg i et fremmed marked og et fremmed rettsystem, og at det for disse ville ha stor betydning å kunne overlate de praktiske forholdene knyttet til investeringer i norske finansielle instrumenter til en forvalter. Det ble også lagt vekt på at det var adgang til forvalterregistrering i flere andre land, og at investorer satte pris på anonymiteten forvalterregistrering gir. Det ble i tillegg vist til at adgang til forvalterregistrering for nordmenn kunne være et virkemiddel mot kapitalflukt, under henvisning til økt internasjonalisering og nordmenns adgang til å forvalterregistrere sine investeringer i utlandet.

Hensynene til et effektivt verdipapirmarked, markedets og allmennhetens behov for informasjon om eierforhold til/kontroll av selskaper og hensynet til effektiv skattekontroll av norske borgere taler på den annen side imot en adgang til forvalterregistrering av finansielle instrumenter. Verdipapirhandellovens regler om innsidehandel, meldepliktsregler og kursmanipulasjon omfatter imidlertid kun noterte finansielle instrumenter og gjelder således i hovedsak ikke verdipapirfondsandeler. Forvalterregistrering av verdipapirfondsandeler medfører heller ikke at man ikke får innsyn i eierforholdene i selskaper av betydning for samfunnet. Når det gjelder registrering av eierskap til verdipapirfondsandeler er det derfor først og fremst hensynet til bekjempelse av skatteunndragelse og hvitvasking av penger som gjør seg gjeldende.

For å ivareta disse hensynene var det behov for å gi nærmere regler om adgangen til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister. Som en følge av lovendringene som ble gjennomført ved vedtagelsen av verdipapirregisterloven ble det derfor utarbeidet forskrift om forvalterregistrering i verdipapirfonds andelseierregister. Forskrift 18. desember 2003 nr. 1638 om forvalterregistrering i verdipapirfonds andelseierregister (Forvalterforskriften) trådte i kraft 1. januar 2004 og har senere blitt endret ved forskrift 19. juni 2006 nr. 649. Forvalterforskriften regulerer tillatelse til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister. Hovedsynspunktet bak Forvalterforskriften er at det skal være samsvar mellom den reelle eier av verdipapirfondsandelene og den som står oppført som eier av andelene i verdipapirfonds andelseierregister. Der det ikke er samsvar skal dette merkes ved at det opprettes en forvalterkonto og forvalteren holder rede på identiteten til sluttkunden. Forvalterforskriften sikrer at forvalter registrerer opplysninger om andelseier og nedfeller en plikt for forvalter til å gi offentlige myndigheter de opplysninger myndighetene har en legitim interesse av å få. Videre inneholder forskriften sanksjonshjemler som skal bidra til at forvalter overholder opplysningsplikten.

1.2 Uklarheter ved Forvalterforskriften

Kredittilsynet har blitt gjort oppmerksom på enkelte sider ved Forvalterforskriften som hevdes å påføre norske forvaltningsselskaper for verdipapirfond vanskeligheter med å selge andeler i sine verdipapirfond i andre land, både i - og utenfor EØS-området. Det anføres at Forvalterforskriften har en konkurransehemmende effekt i relasjon til utenlandske distributører, som anser det byrdefullt å skulle forholde seg til regelverket ved omsetning av norske verdipapirfondsandeler. Finansdepartementet har ved brev 30. juni 2009 bedt Kredittilsynet om å vurdere om Forvalterforskriften bør endres. I det følgende skisseres de problemstillinger som særlig gjør seg gjeldende og Kredittilsynets vurderinger knyttet til disse.

2 Behov for forskriftsendring

2.1 Ulike plikter for forvalter avhengig av andelseieres skatteplikt til Norge - § 5 tredje ledd

Forvalterforskriftens ordlyd er uklar når det gjelder hvilke registrerings- og rapporteringsplikter forvalter har dersom andelseieren ikke er skattepliktig til Norge. I henhold til forskriften § 4 første ledd annet punktum plikter forvalter å registrere opplysninger som fremgår av forskrift 22. desember 2003 nr. 1779 om levering av kontrolloppgaver fra forvaltningsselskaper og verdipapirsentralen til ligningsmyndighetene § 3 og § 4. Videre regulerer forskriften § 5 forvalters opplysningsplikt til myndighetene. I § 5 tredje ledd er det formulert et unntak fra forvalters opplysningsplikt for andelseiere som ikke er skattepliktige til Norge.

Det fremgår av brev 16. desember 2008, hvor Finansdepartementet slutter seg til Kredittilsynets tolkningsuttalelse av 25. november 2008, at unntaket i § 5 tredje ledd også gjelder forvalters registreringsplikt etter § 4 første ledd annet punktum. Bestemmelsene det henvises til lister således opp flere opplysninger som ikke kreves ført for andelseiere som ikke er skattepliktige til Norge. Forvalterforskriften må dermed suppleres med en lite tilgjengelig tolkningsuttalelse (på norsk) vedrørende bestemmelser som er aktuelle for utenlandske forvaltere. Når uttalelsen berører forhold som har særlig relevans for utenlandske forvaltere, vil det være en fordel å kunne utlede unntaket fra registreringsplikten direkte i forskriften. Kredittilsynet foreslår at presiseringen som fremgår av tolkningsuttalelsen inntas direkte i Forvalterforskriften § 5 tredje ledd. Kredittilsynet forutsetter også at den endrede versjonen av forskriften vil oversettes til engelsk.

Det har vært anført fra aktører i bransjen at den beste løsningen for bransjen vil være at Forvalterforskriften i sin helhet kun gjelder forvaltere som har kunder som er skattepliktige til Norge. Til dette bemerker Kredittilsynet at Forvalterforskriften regulerer adgangen til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister, herunder hvilke plikter som følger av en forvaltertillatelse. Kredittilsynet kan derfor ikke se at kundens identitet kan være avgjørende for om forvalter skal omfattes av forskriften eller ikke. For øvrig kan det være tilfeller hvor forvalter ikke med sikkerhet kan vite om kunden er skattepliktig til Norge eller ikke.

2.2 Henvisning til hvitvaskningsregelverk - § 4 første ledd tredje punktum og § 8 annet ledd

I følge Forvalterforskriften § 4 første ledd tredje punktum plikter forvalter å registrere opplysninger som nevnt i lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. § 6 og tilhørende forskrift. Hvitvaskningsregelverket bygger på felles EØS-rett (EUs hvitvaskningsdirektiv). Det hevdes at gjennomføringen av direktivet i norsk rett avviker noe fra det som er valgt i andre land.

Norske forvaltningsselskaper for verdipapirfond har møtt motvilje fra utenlandske distributører mot å følge ulike rutiner for legitimasjons- og kundekontroll for kunder som handler norske verdipapirfond i forhold til kunder som handler verdipapirfond fra øvrige land, og mener det må være tilstrekkelig at utenlandske forvaltere registrerer opplysninger om andelseierne i samsvar med hjemlandets rett. Hvitvaskningsregelverket av 2009 inneholder enkelte endringer i forhold til

tidligere regelverk, og det er uklart om innvendingene om at gjennomføringen av direktivet i norsk rett avviker noe fra det som er valgt i andre land fortsatt har relevans. Gode grunner taler likevel for at det gjøres endringer i Forvalterforskriften § 4 første ledd.

I lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. av 6. mars 2009 nr. 1 (ny hvitvaskingslov) med tilhørende forskrift er gjennomføring av kundekontrolltiltak og hvilke opplysninger et norsk forvaltningsselskap for verdipapirfond skal registrere om sine kunder detaljregulert. En forvalter i EØS-stat vil være underlagt tilsvarende regelverk i sitt hjemland i forhold til sine kunder.

Hvitvaskingsloven § 11 regulerer når rapporteringspliktige kan legge til grunn tiltak som er utført av bestemte tredjeparter, herunder fra annen stat. Kredittilsynet finner det ikke nødvendig at det også i Forvalterforskriften er inntatt regler om hvilke opplysninger som skal registreres. Når det gjelder forvaltere fra land utenfor EØS-området viser Kredittilsynet til at disse ikke vil få tillatelse til å stå oppført som forvalter med mindre det kan dokumenteres at hjemlandet har gjennomført hvitvaskingsregler på linje med EØS-reglene om hvitvasking, jf. Forvalterforskriften § 3 tredje ledd. Kredittilsynet foreslår derfor at siste setning i § 4 første ledd strykes. Kredittilsynet foreslår også at annet ledd i § 8 strykes da bestemmelsen ikke lenger har aktualitet.

2.3 Fleksibilitet med hensyn til nye distribusjonsformer - § 4 annet og tredje ledd

I henhold til Forvalterforskriften § 4 annet ledd påhviler det forvalteren selv å føre register over forvalterkjeden helt ned til reell eier dersom forvalterens kunde også er forvalter. Det følger videre av tredje ledd at opplysningene skal lagres i 10 år. Markedsaktører anfører at slik registrering er upraktisk ved handel over fondsplattformer der flere store mellomaktører handler på vegne av underliggende aktører, og det kan være flere ledd av distributører nedover i systemet. Videre anføres det at det vil være mer praktisk om forvalter sikrer seg ved avtale at underforvaltere oppfyller pliktene i Forvalterforskriften og utleverer opplysningene på forespørsel.

Slik Kredittilsynet forstår det handles det over fondsplattformer av effektiviseringshensyn, for å redusere transaksjonskostnader og for å lette handel over landegrensene. For distributører er fordelene med fondsplattformer at flere fond er samlet på en plattform slik at det ikke blir nødvendig for distributøren å måtte levere ordre til mange ulike forvaltere på ulikt format. Dette medfører lavere transaksjonskostnader, hvilket er til fordel for kunden, og gjør det enklere å handle verdipapirfond på tvers av landegrenser. For kunden er det en fordel å kunne forholde seg til sin lokale leverandør og legge inn transaksjoner slik han er vant til. Enkle og kostnadseffektive systemer vil også bidra til at distributører tilbyr andre verdipapirfond enn sine egne, hvilket gir kunden større valgfrihet. Distributøren kan også samle alle kjøpsordrer for en dag og sende disse i en felles automatisk ordreinnleggelse. For forvaltningsselskapet for verdipapirfondet er det en fordel at oppgjøret av transaksjoner i verdipapirfondene blir effektivt og sikkert. Behandlingen blir likeartet og kan hentes automatisk ut fra et system slik at risikoen for menneskelige feil elimineres. Kredittilsynet har fått opplyst at en i tillegg oppnår full sporbarhet og sikkerhet i forhold til cut-off tider, og at fondsplattformer sikrer trygg gjennomføring av handlene. Alle aksjoner som foretas logges i systemet slik at aktørene kan gå tilbake og kontrollere utførte aksjoner.

Kredittilsynet har fått nærmere beskrivelser av to store fondsplattformer som håndterer handel fra distributører og depotbanker i hele Europa. Fondsplattformene er organisert slik at de tar imot elektronisk ordreinnleggelse og gjennomfører clearing, settlement og registrering. Aktører må forhåndsgodkjennes og det må inngås bindende avtale for å kunne legge inn ordrer på plattformen. Forvaltningsselskapet Skagen AS har opplyst at selskapet i tillegg har krevd at aktøren skal godkjennes av Skagen AS og akseptere selskapets alminnelige forretningsvilkår. Dette er gjort for å sikre at særnorske krav blir ivarettatt i kjeden, særlig forvalterregistrering og kravet om at fondet må ha mottatt penger på sin konto eller ha betryggende sikkerhet før andeler utstedes. Aktører kan således ikke legge inn ordre på plattformen i verdipapirfond forvaltet av Skagen AS før aktøren er godkjent av selskapet.

Når aktører har blitt godkjent kan de legge inn transaksjonsordre på vegne av kundene. Dette kan være privatkunder eller en distributør som ikke er stor nok til å være tilknyttet plattformen selv. Når ordren legges inn i systemet foretas det først en kontroll av om ordren er lagt inn korrekt; herunder kontrolleres ordrens format, at ordren er lagt inn av en godkjent aktør og i et godkjent fond. Etter kontrollen gjøres ordren tilgjengelig gjennom fondsplattformen for forvaltningsselskapet, som logger seg direkte på plattformen via en installert og passordsikret nettportal og prosesserer handleene. Forvaltningsselskapet kontrollerer at ordren er mottatt innen cut-off og at tegningsbeløpet er belastet kunden. Ordrene fra fondsplattformen inngår i den regulære forsendelsen til VPS og blir oppgjort over natten sammen med alle andre transaksjoner. De oppgjorte transaksjonene lastes så automatisk inn igjen i fondsplattformen og ordren endrer da karakter til oppgjort med angivelse av kurs og antall andeler. Distributøren kan sjekke at solgte andeler er registrert og til hvilken kurs. Deretter vil distributøren oppdatere sin fortegnelse over underliggende kunder.

Fondsplattformen inneholder fortegnelse over alle distributører og enhver transaksjon som er utført av disse. Distributørene fører igjen fortegnelse over sine kunder og deres beholdning. Distributøren vil være underlagt hvitvaskingsregelverket i hjemlandet.

Dersom fondsplattformen skulle inneholde informasjon om enhver kundes beholdning slik det fremgår av ordlyden i forskriften, ville effektivitetsgevinsten av handelen over fondsplattformen forsvinne. Da måtte distributøren formidle enkeltordre med informasjon om kunden til fondsplattformen. Tilsvarende ville det bli svært ressurskrevende for forvaltningsselskapet for verdipapirfondet og antall enkelttransaksjoner ville bli redusert. Det er nærliggende å anta at norske fond ikke ville bli tilgjengelige for distribusjon gjennom fondsplattformer dersom enhver kundes beholdning skulle føres direkte på fondsplattformen.

Basert på ovennevnte og tilsvarende erfaringer med forvalterregistrering av finansielle instrumenter i verdipapirregister, legger Kredittilsynet til grunn at det nærmest er umulig for forvalter å i enhver situasjon føre fortegnelse over hvem som til enhver tid er reell eier av andelene. Etter Kredittilsynets vurdering vil hensynet bak regelen også ivaretas ved en løsning hvor forvalter sikrer seg ved avtale, at underforvaltere oppfyller registreringspliktene etter Forvalterforskriften og utleverer opplysningene på forespørsel. Myndighetene kan få tilgang til informasjon om andelseieren på forespørsel, og trenger ikke å forholde seg til andre enn forvalter. Kredittilsynet bemerker også at denne løsningen er gjeldende praksis ved registrering av finansielle instrumenter i verdipapirregister. Kredittilsynet foreslår derfor at Forvalterforskriften § 4 annet og tredje ledd endres i tråd med ovennevnte. Det presiseres at forvalters opplysningsplikt uansett innebærer at forvalter må utlevere informasjonen på myndighetenes foreskrevne måte og innen de tidsfrister som settes.

2.4 Forvalterregistrering for én enkelt kunde

Enkelte utenlandske andelseiere kan etter sitt hjemlands lovgivning ikke selv opptre som eier av verdipapirfondsandeler, men må registrere verdipapirfondsandelene gjennom en depotbank. Dette medfører at investorer som ellers kunne blitt direkteregistrert, må registrere verdipapirfondsandelene på forvalterkonto, og at Forvalterforskriften kommer til anvendelse. Dersom depotbanken ikke har forvaltertillatelse, må det først søkes og gis tillatelse etter Forvalterforskriften § 3 før investor kan kjøpe andeler i norske verdipapirfond. Det er hevdet at hensynene bak forskriften ikke gjør seg gjeldende i disse tilfellene. Dersom forvalter kun er forvalter for én andelseier og denne ikke er skattepliktig til Norge, vil ikke hensynet til å bekjempe skatteunndragelser i Norge gjøre seg gjeldende, og fordi kontoen kun inneholder én investors verdipapirfondsandeler, vil det også være etterrettelighet rundt andelenes eierskap. Det er derfor foreslått at det innføres et unntak fra plikten til å søke om forvaltertillatelse etter

Forvalterforskriften § 3 for slike tilfeller, forutsatt at forvalter identifiserer den reelle andelseieren ved innføring i registeret.

Kredittilsynet er kun kjent med at det er lovgivning som nevnt ovenfor på Guernsey og i Sør-Afrika. Kredittilsynet har fått opplyst at regelverket omfatter enkelte juridiske personer. Kredittilsynet har ikke nærmere kjennskap til innholdet av – eller hensynene bak regelverket.

Flere norske verdipapirfonds andelseierregistre føres i verdipapirregister. Problemstillingen må således ses i sammenheng med reglene i verdipapirregisterloven. I henhold til verdipapirregisterloven § 6-2 første ledd kan finansielle instrumenter registreres i verdipapirregister enten på *”enkeltkonti som tilhører de enkelte investorer, eller på forvalterkonti for to eller flere investorer”*. Det følger videre av verdipapirregisterloven § 6-3 første ledd annet punktum at forvalter skal være godkjent av Kredittilsynet. Vilkårene for at Kredittilsynet skal kunne gi tillatelse til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister fremgår av Forvalterforskriften § 3.

Kredittilsynet mener at tungtveiende hensyn må gjøre seg gjeldende for at verdipapirregisterloven §§ 6-2 og 6-3 jf. Forvalterforskriften § 3 skal kunne fravikes. Det er uheldig dersom Forvalterforskriften påfører norske forvaltningsselskaper for verdipapirfond vanskeligheter med å få omsatt andeler i sine verdipapirfond i utlandet. Kredittilsynet kan imidlertid ikke se tilstrekkelig tungtveiende grunner som taler for at lovgivningen på dette punkt bør endres for å avdemppe virkningen av særregler som bare er aktuelle for et fåtall utenlandske andelseiere. Kredittilsynet legger særlig vekt på at forskriften ikke er direkte til hinder for at norske fond kan selges til de andelseiere som er omfattet av særlovgivningen, selv om det kan hevdes at det blir mer byrdefullt å distribuere norske verdipapirfondsandeler til enkelte juridiske personer i noen få land. Systemet med at det kun er to måter å registrere eierskap til finansielle instrumenter på, sikrer oversikt og etterrettelighet både for verdipapirregisteret, offentlige myndigheter og allmennheten. Dersom det åpnes for en ny klasse hvor andeler skal kunne registreres på forvalterkonto uten at forvalter har tillatelse eller er omfattet av forskriften, vil man miste oversikten over hvilke forvaltere som er omfattet av forskriften og ikke. I tillegg kommer at et eventuelt unntak vil måtte gjelde generelt og få anvendelse for alle forvaltere som kun er forvalter for én andelseier som ikke er skattepliktig til Norge. Det kan derfor ikke utelukkes at det vil oppstå situasjoner hvor forvaltere vil organisere seg vekk fra forvalters plikter etter Forvalterforskriften. Kredittilsynet mener derfor at det ikke bør åpnes for et unntak i disse tilfellene. Kredittilsynet antar for øvrig at forslagene til øvrige endringer i Forvalterforskriften vil avhjelpe den konkurransehemmende effekt Forvalterforskriften har for norske verdipapirfond.

Kredittilsynets har i høringsuttalelse til NOU 2005:13 av 2. desember 2005 utalt at det, etter Kredittilsynets oppfatning, ikke er noe i veien for at en forvalter skal kunne opprette en forvalterkonto i verdipapirregister selv om forvalteren kun er forvalter for én oppdragsgiver/kunde. Kredittilsynet foreslår her at ordlyden i verdipapirregisterloven § 6-2 første ledd endres slik at *”for to eller flere investorer”* strykes. Dessuten foreslås små justeringer i ordlyden fordi *”konti”* ikke lenger er korrekt.

2.5 Tilpasning til andre lands organisasjonsformer –§ 3 første ledd

I henhold til Forvalterforskriften § 3 første ledd er det kun *”norsk eller utenlandsk bank, verdipapirforetak, verdipapirregister eller forvaltningsselskap, som er underlagt offentlig tilsyn i sitt hjemland”* som kan få tillatelse til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister. Det har oppstått situasjoner hvor bestemmelsen har vært til hinder for norske forvaltningsselskaper for verdipapirfonds mulighet til å omsette andeler i norske verdipapirfond i andre land. For eksempel har det, i forbindelse med behandling av søknader fra Nederland, kommet

frem at det etter nederlandsk lovgivning ikke er adgang for nederlandske banker til å opptre som forvalter knyttet til visse typer verdipapirer. Bankene pålegges derfor å sette bort forvaltningen av verdipapirene til separate depotselskaper (custody-selskaper) dedikert til dette formål. Depotselskapene fremgår imidlertid ikke på tilsynsmyndighetenes oversikt over tilsynsenheter. Fra nederlandske tilsynsmyndigheter har Kredittilsynet fått bekreftet at formålet er å sikre kundenes interesser. Disse depotselskapene er egne juridiske enheter uten en direkte konsesjon fra tilsynsmyndigheten. Depotselskapene inngår imidlertid i det utvidede tilsynet av den banken depotselskapet er tilknyttet, og er underlagt tilsyn og regler både fra det nederlandske banktilsynet DNB og verdipapirtilsynet Autoriteit Financiële Markten (AFM). Slik forskriftsbestemmelsen er utformet i dag er det likevel ikke adgang til å gi tillatelse til å stå oppført som forvalter til depotmottakerenheten, og følgelig har det heller ikke vært mulig for norske forvaltningsselskaper for verdipapirfond å selge andeler i verdipapirfondene gjennom distributører i Nederland.

Kredittilsynet mener det er uheldig at Forvalterforskriften legger slike begrensninger på forvaltningsselskaper for verdipapirfonds adgang til å distribuere andeler i sine verdipapirfond i andre land. Særlig gjelder dette innenfor EØS-området. Kredittilsynet ser derfor at det kan være behov for noe større fleksibilitet i forhold til andre lands organisasjonsformer og legale krav. Kredittilsynet foreslår på denne bakgrunn at det innføres en hjemmel til Kredittilsynet til i særskilt tilfelle å gi tillatelse til å opptre som forvalter til andre institusjoner enn de institusjoner som er angitt i § 3. For å kunne benytte hjemmelen må det kreves at foretaket er underlagt betryggende tilsyn i hjemlandet, og er underlagt hvitvaskingsregelverk på linje med EØS-reglene om hvitvaskning.

Forslaget krever også en endring i Forvalterforskriften § 3 annet ledd (nytt tredje ledd), som krever at utenlandske søkere skal vedlegge *"en erklæring fra hjemlandets tilsynsmyndighet som viser at søker har konsesjon som bank, verdipapirforetak, verdipapirregister eller forvaltningsselskap og er underlagt tilsyn av vedkommende myndighet"*. Kredittilsynet foreslår at det skal kreves dokumentasjon på at institusjonen er underlagt tilsyn samt at en bekreftelse på hvilke tjenester institusjonen yter eller har tillatelse til å yte.

2.6 Øvrige kommentarer og forslag

2.6.1 Til § 3 første ledd:

Dersom verdipapirforetak skal få tillatelse til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister må foretaket ha *"konsesjon til mottak og formidling av ordre på vegne av investor og/eller aktiv forvaltning av investors portefølje av finansielle instrumenter"*.

I tidligere verdipapirhandellov av 19. juni 1997 nr. 79 omfattet investeringstjenesten som nevnt i vphl. § 1-2 første ledd nr. 1 både tillatelse til mottak og formidling av ordre på vegne av investor i forbindelse med finansielle instrumenter og utførelse av slike ordrer. I gjeldende lov om verdipapirhandel av 29. juni 2007 nr. 75 (vphl.) er henholdsvis mottak og formidling av ordre og utførelse av ordre to separate investeringstjenester, jf. vphl. § 2-1 første ledd nr. 1 og 2. Som en konsekvens av endringen i vphl bør Forvalterforskriften § 3 første ledd endres.

Fordi andre land, både innenfor og utenfor EØS, kan operere med investeringstjenester som er "nasjonale" slik som den tidligere sønorske investeringstjenesten "markedsføring av finansielle instrumenter" i verdipapirhandeloven av 1997 § 1-2 første ledd nr. 5, bør det i § 3 henvises til de relevante internasjonale direktivbestemmelser. Kredittilsynet foreslår derfor at det i stedet stilles krav om at verdipapirforetaket har tillatelse til å yte investeringstjenester som er omfattet av direktiv 2004/39/EF om markeder i finansielle instrumenter (MiFID), vedlegg 1, del A nr. 1 og 2 eller 4.

2.6.2 Til § 3 annet ledd:

Til første strekpunkt:

I henhold til § 3 annet ledd første strekpunkt skal utenlandske søkere vedlegge søknaden *"en erklæring fra hjemlandets tilsynsmyndighet som viser at søker har konsesjon som bank, verdipapirforetak, verdipapirregister eller forvaltningsselskap og er underlagt tilsyn av vedkommende myndighet"*. Kredittilsynet foreslår at utenlandske institusjoner også kan fremlegge annen dokumentasjon på at institusjonen er under tilsyn. Bakgrunnen for forslaget er at Kredittilsynet, ved behandling av søknader, har erfart at enkelte tilsynsmyndigheter ikke ønsker å utstede særskilte erklæringer under henvisning til at opplysningene fremgår av ajourførte nettsteder. Kredittilsynet har i disse tilfellene godtatt utskrift fra det aktuelle nettstedet dersom den er av nyere dato. Kredittilsynet foreslår derfor at ordlyden *"en erklæring"* strykes og erstattes med *"dokumentasjon"*. Kredittilsynet antar at dette vil kunne omfatte oppdaterte utskrifter fra tilsynsmyndighetens offisielle registre over tilsynsenheter med konsesjon og som ligger offentlig tilgjengelig på tilsynsmyndighetens websider.

Til annet strekpunkt:

Etter Kredittilsynets vurdering er behovet for en erklæring om at det etter hjemlandets lovgivning ikke er noe i veien for at forvalteren forplikter seg til å gi opplysninger som kan bli krevd etter Forvalterforskriften overflødig ved siden av kravet i § 5 siste ledd om at forvalter må innhente oppdragsgivers forhåndssamtykke til at forvalter kan gi offentlige myndigheter de opplysninger disse kan kreve i medhold av forskriften. Det er forhåndssamtykket fra kunden som er det vesentlige, idet lovgivningen i det enkelte land neppe er til hinder for å overgi opplysninger forutsatt at kunden samtykker. Annet strekpunkt foreslås derfor fjernet. En slik endring vil forenkle prosessen knyttet til søknaden om forvaltertillatelse.

Kredittilsynet foreslår i tillegg er ny bestemmelse om at det i søknaden skal legges ved informasjon om kontaktopplysninger, dvs. navn på avdeling/virksomhetsområde i institusjonen som har ansvaret for utøvelsen av forvaltervirksomheten, navn på leder samt telefon- og faksnummer. Basert på erfaring fra undersøkelsessaker hvor det har vært behov for innhenting av opplysninger fra forvaltere av finansielle instrumenter i verdipapirregister, har mangelen på gode kontaktopplysninger ofte skapt unødige forsinkelser. Mange av forvalterne har store organisasjoner, og en henvendelse fra Kredittilsynet hvor opplysninger om kontaktperson mangler vil erfaringsmessig kunne sirkulere rundt i organisasjonen uten å nå frem til rette vedkommende før etter flere purringer. Etter Kredittilsynets vurdering vil det være mest hensiktsmessig at søkere må fremlegge slike kontaktopplysninger allerede på søknadstidspunktet.

Kredittilsynet vil anbefale at strekpunktene i § 3 annet ledd erstattes med bokstavpunkter for å lette eventuelle henvisninger til bestemmelsene.

2.6.3 Forslag til nytt syvende ledd i § 3:

Kredittilsynet foreslår et nytt syvende ledd som pålegger foretaket å informere Kredittilsynet om senere endringer av opplysninger gitt i forbindelse med forvaltertillatelsen, slik som f.eks. navneendringer, opphør av virksomhet og endringer i kontaktopplysninger. Foretaket bør også pålegges en plikt til å påse at det er samsvar mellom registrert navn på forvalterkontoene og det navn Kredittilsynet har i sitt register over foretak som har forvaltertillatelse. Dette har vist seg å være et relativt stort problem i de tilfeller foretakene etter at tillatelsen er tildelt endrer navn, fordi forvalterne ikke orienterer Kredittilsynet om navneendringer, men bare oppdaterer kontonavn, eventuelt at det benyttes ufullstendige navn på kontoene (forkortelser mm.). Disse pliktene som i dag settes som vilkår i selve tillatelsen, viser seg i praksis ikke å bli fulgt opp av foretaket.

2.6.4 Samsvar med verdipapirfondloven

Kredittilsynet legger til grunn at det vil være hensiktsmessig at Forvalterforskriften har samme terminologi som verdipapirfondloven. Det foreslås derfor at Forvalterforskriften benytter

”forvaltningsselskap for verdipapirfond” i stedet for ”forvaltningsselskap”.

3. Forslag

Kredittilsynet foreslår på denne bakgrunn følgende endringer i forskrift om forvalterregistrering i verdipapirfonds andelseierregister:

Ny § 3 første ledd:

Norsk eller utenlandsk bank, verdipapirforetak, verdipapirregister eller forvaltningsselskap *for verdipapirfond*, som er underlagt offentlig tilsyn i sitt hjemland, kan etter søknad til Kredittilsynet gis tillatelse til å stå oppført som forvalter i andelseierregister. Verdipapirforetak må ha *tillatelse til å yte investerings tjenester som er omfattet av direktiv 2004/39/EF om markeder for finansielle instrumenter (MiFID), vedlegg 1, del A nr. 1 og 2 eller 4*. Forvaltningsselskap *for verdipapirfond* kan bare påta seg forvalteroppdrag i den utstrekning det har tilknytning til forvaltningen av verdipapirfond eller en individuell portefølje.

Ny § 3 annet ledd:

Kredittilsynet kan i særlige tilfeller gi tillatelse til å stå oppført som forvalter i verdipapirfonds andelseierregister til institusjoner som ikke omfattes av første ledd første setning dersom institusjonen er underlagt betryggende tilsyn i hjemlandet og plikter å overholde hvitvaskningsregler på linje med EØS-reglene om hvitvaskning. Kredittilsynet kan sette særskilte vilkår for tillatelsen.

Ny § 3 tredje ledd:

Vedlagt søknad fra utenlandske søkere om godkjenning som forvalter skal det følge:

- a) *dokumentasjon fra hjemlandets tilsynsmyndighet som viser at søker er underlagt tilsyn av vedkommende myndighet, herunder hvilke tjenester søker yter eller har tillatelse til å yte, og*
- b) *kontaktopplysninger til bruk for offentlige myndigheter, herunder hvilket virksomhetsområde i foretaket som har ansvaret for utøvelsen av forvaltervirksomheten, navn på leder med daglig ansvar for slik virksomhet samt telefonnummer, e-postadresse og eventuelt faksnummer.*

Ny § 3 syvende ledd:

Foretaket plikter å sende Kredittilsynet melding om endringer i kontaktopplysningene samt øvrige endringer knyttet til tillatelsen, slik som navneendringer, fusjoner og opphør av virksomheten. Foretaket plikter også å påse at det til enhver tid er samsvar mellom navn på foretaket som tillatelsen er utstedt til, eventuelt senere navneendring som er meldt til Kredittilsynet, og registrert navn på foretakets forvalterkonter.

Ny § 4:

Forvalteren skal føre fortegnelse over de andelseierne han er forvalter for. Forvalteren skal registrere opplysninger som fremgår av forskrift 22. desember 2003 nr. 1779 om levering av *likningsoppgaver* fra forvaltningsselskaper og verdipapirsentralen til ligningsmyndighetene § 3, § 4 og § 4 a.

Forvalteren skal ta rede på om oppdragsgiveren er den reelle eieren av andelen(e). Dersom også oppdragsgiveren er forvalter, plikter forvalteren å *til enhver tid ha rettslig og faktisk tilgang til opplysninger om* hvem den reelle eieren er og *sikre at* opplysninger om den reelle eieren som framgår av første ledd *blir registrert*. Dersom forvalteren ikke *har slik tilgang til* opplysninger om hvem den reelle eieren av andelen(e) er, kan forvalteren ikke påta seg oppdraget.

Forvalteren skal *sikre at* alle opplysninger om forvaltningsoppdrag og oppdragsgivere, herunder oversikt over endringer i oppdragsgivernes porteføljer av forvalterregistrerte andeler, *lagres* i 10 år.

Ny § 5 tredje ledd:

Forvalters plikter i § 5 annet ledd og § 4 første ledd annet punktum gjelder ikke for de andelseierne han er forvalter for som ikke er skattepliktige til Norge.

Ny § 8:

Forskriften trer i kraft 1. januar 2004.

Forslag til endring i verdipapirregisterloven:

§ 6-2 første ledd første setning skal lyde:

Med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov, kan finansielle instrumenter registreres på enkeltkonto som tilhører investor, eller på forvalterkonto.